

Ett program för
kompetens kvalifikationer
inom samhällsbyggnad

BYGGFÖRETAGEN

🏠 Svensk Byggtjänst

Tillsammans skapar vi en sund och säker
byggbransch fri från fusk och kriminalitet

Ett program för standardiserade
kompetens kvalifikationer för branschen.
kvalitetskompetens.se

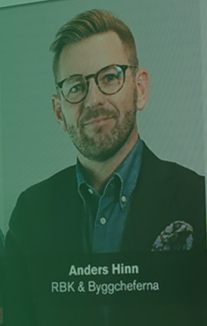
Kvalitetssäkrad
Kompetens

Kajsa Hessel
Svensk Byggtjänst

Catharina Elmsäter-Svärd
Byggföretagen

Anders Hinn
RBK & Byggcheferna

Johan Lindholm
Byggnads

NYTT RAMVERK FÖR ATT KVALITETSSÄKRA KOMPETENS I SAMHÄLLSBYGGNADSSEKTORN

Det behövs ett standardiserat sätt att definiera, kvalitetssäkra,
verifiera samt registrera kompetenser

Kvalitetssäkrad
Kompetens

www.kvalitetskompetens.se

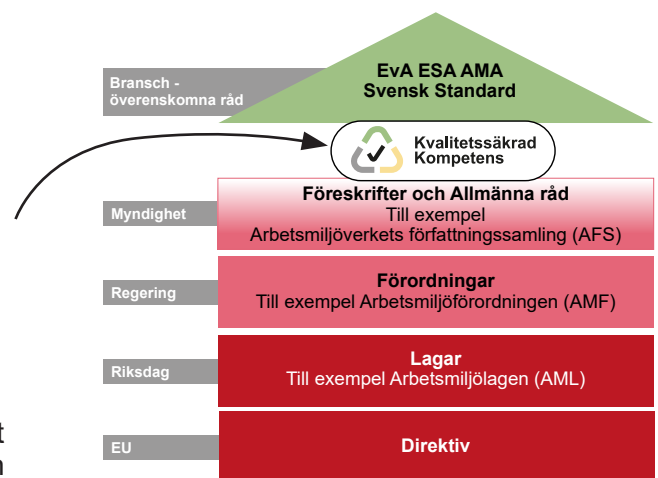
Myndigheter i Sverige ställer i författningar kompetenskrav som upplevs som otydliga av byggbranschens aktörer. Den nuvarande situation är en effekt av avregleringar och en stor tilltro till "egenkontroll" och "marknadens förmåga".

Sverige har på många områden internationellt sett en låg grad av såväl kvalitetssäkrad kompetens, samt låg grad av kontroll och uppföljning ifrån kravställande myndigheter.

Utmaningar:

- Det är svårt att säkerställa vilken kompetens som en arbetstagare ska ha för att utföra en viss arbetsuppgift.
- Det är svårt att synliggöra och skapa ett formellt värde för mindre men viktiga kompetenser
- Generella och otydliga kompetenskrav i författningar medför olika tolkningar hos olika utbildare med risk för osund konkurrens och fusk.
- Det är svårt att kontrollera att krav på en viss kompetens är uppfyllt.
- Systemet med egenkontroller har öppnat dörren för oseriösa aktörer.

Det finns ett glapp mellan lagstiftning och branschpraxis som lagar ofta "vagt" hänvisar till. Samhällsbyggnadssektorn har tillsammans skapat programmet Kvalitetssäkrad Kompetens för att knyta ihop Myndigheters föreskrifter med branschpraxis.

Programmet **Kvalitetssäkrad Kompetens** syftar till att hantera ovanstående utmaningar. I programmet har en kompetensmodell och verktyg tagits fram för att hantera sektorsgemensam kompetens- och kvalitetssäkring.

Modellen baseras på olika standarder och internationella riktlinjer (EU, ISO m.fl.) och syftar till att underlätta tillämpningen av de lagar och regler som finns på framförallt arbetsmiljöområdet. Framtagen lösning skall först implementeras på ett antal pilotområden och har sedan för avsikt att permanentas i samhällsbyggnadssektorn som en de-facto standard.

Syfte:

- Möjlighet att säkerställa att samhällsbyggnadssektorn kan efterleva myndigheters krav.
- Förenkla och förtydliga och skapa gemensamma förväntningar för branschens aktörer.
- Höjd lägstanivå och kvalitetssäkring av kompetens.
- Att branschens upphandlande aktörer (byggherrar, beställare m.fl) får förutsättningar till tydligare kravställning och uppföljning.
- Transparens inom kompetensområdet.
- Att det blir en sund konkurrens mellan anbudsgivare (entreprenörer, projektörer m.fl.) och utbildningsgivare.
- Minskad arbetsrelaterad ohälsa.

Ambitionen:

- Tydligare, enklare och billigare
- Standardisering och spårbarhet
- Det skall löna sig att ha "rätt" kompetens

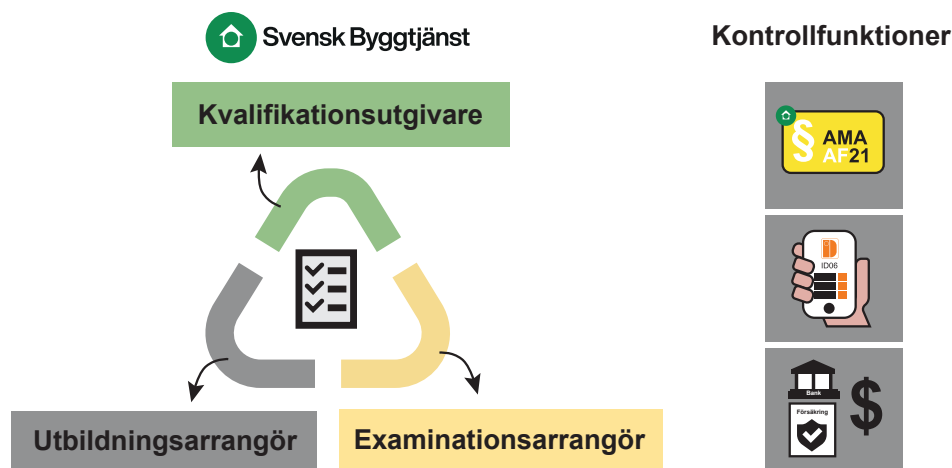
”Körkortsmodell” med ett trepartsförhållande

För att förstå upplägget med Kvalitetssäkrad Kompetens kan det underlätta att göra en jämförelse med hanteringen av körkort. Körkortets hantering bygger på att det finns en kravställande myndighet (Transportstyrelsen) som definierat kraven för att få ett körkort. Det finns inga krav på utbildning, bara krav på att föraren har en viss definierad kompetens. Kompetensen mäts med körkortstester av en oberoende tredje part (Förarprov). Det finns många körskolor som på olika sätt konkurrerar om att utbilda elever för att klara körkortstesterna.

Kvalitetssäkrad Kompetens bygger på ett liknande trepartsförhållande. Det är tre olika parter som är oberoende i förhållande till varandra, men som utgår från samma förutsättningar - kvalifikationsbeskrivningen!.

Trepartsförhållande:

1. **Kvalifikationsutgivare** – En neutral branschägd organisation som publicerar kompetenskraven genom så kallade kvalifikationsbeskrivningar. Varje kvalifikation tas fram genom bildandet av ett kvalifikationsråd, bestående av sakkunniga experter från sektorns aktörer, som beskriver kompetenskraven (exempelvis innehåll, nivåer, provfrågor, kontrollfunktioner, påföljd mm). Kvalifikationsråden följer de riktlinjer och den process som specificeras i kompetensmodellen.
2. **Utbildningsarrangörer** – Utbildare som tar fram utbildningar baserade på kvalifikationsbeskrivningar.
3. **Examinationsarrangörer** – Oberoende aktör som hanterar examinationer baserad på de standardiserade prov som kvalifikationsutgivaren tagit fram.

Trepartsförhållande med oberoende aktörer som förhåller sig till samma kvalifikationsbeskrivning är till stor del grunden för det vi gör i Kvalitetssäkrad Kompetens, det illustreras också i vår logotyp.

Begreppet kvalifikation

Begreppet "kvalifikation" avser en persons förmåga, kompetens eller behörighet att utföra en viss uppgift eller roll. Det kan också syfta på de dokumenterade resultat av lärande, såsom examina, certifikat eller diplom, som bekräftar att en person har uppnått en viss kompetens. Kvalifikationer används ofta som ett sätt att bedöma om någon är kapabel och lämplig för en viss position, roll eller uppgift.

Definitionen av kompetens är enligt svensk standard **SS 624070:2017** "förmåga och vilja att utföra en uppgift genom att tillämpa kunskap och färdigheter". I den av EU framtagna referensramen av en individs kompetens EQF (European Qualification Framework) används i stället *kunskaper, färdigheter samt ansvar och självständighet*.

Begreppet **mikroqualifikation** har sitt ursprung i behovet av att erkänna och kvalitetssäkra kompetens utanför det traditionella skolsystemet (vidareutbildning mm).

Mikroqualifikationer är ofta kortare, mer fokuserade utbildningar eller certifieringar som kan erhållas genom onlinekurser, workshops eller andra former av utbildning. De är utformade för att göra det möjligt för individer att snabbt skaffa sig nya färdigheter och förbättra sin anställningsbarhet. Mikroqualifikationer används för att definiera *läranderesultat* som resultat av vidareutbildningar och andra kompetensutvecklingsinsatser. De är ett detaljerat och tydligt sätt att uttrycka vad en "kompetensinsats" ska leda fram till.

Personens/elevens uppnådda resultat kallar vi i programmet Kvalitetssäkrad Kompetens för en *kvalifikationsmerit* (inom EQF kallas detta för *mikromerit*). Begreppet kvalifikationsmerit tar hänsyn till samhällsbyggnadssektorns behov av att säkerställa efterlevnad av exempelvis lagkrav på arbetsmiljöområdet och ger även en tydligare anvisning av innebörden jämfört med mikromerit – att personen uppnått en viss kvalifikation.

Kompetensmodell

Kompetensmodellen består av **Behörighetssystem** (metod för att fastställa kompetenser för eventuella behörigheter hos individer), **Kvalifikationssystem** (process, beskrivning, resultat och nivåer) och ett **Kvalitetssäkringssystem** (med olika nivåer för organisationer och individer). Modellen är en förenkling och i realiteten så överlappar och samverkar de olika delarna och systemen med varandra.

Behörighetssystem:

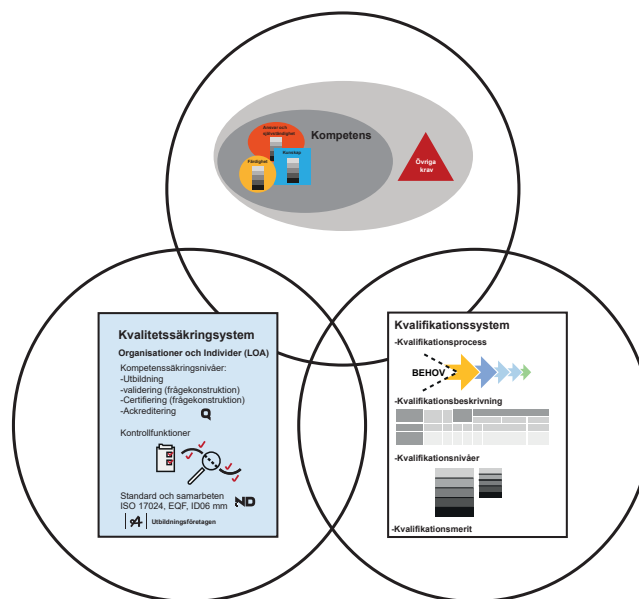
En strukturerad metod för att bedöma och fastställa kompetenser och tillhörande krav för eventuella behörigheter hos individer inom olika områden. Detta underlättar rekrytering, utbildningsplanering och möjliggör bättre överensstämmelse mellan utbildningssystem och arbetsmarknadens krav. Standardiserade behörighetssystem kan också bidra till ökad mobilitet och erkännande på nationell och internationell nivå.

Kvalifikationssystem:

I programmet Kvalitetssäkrad Kompetens har vi vidareutvecklat och anpassat EU:s referensram EQF med hänsyn till praktiska och ofta legala aspekter som finns på kompetenskrav i sektorn (till exempel legitimitet och hantering av kravkällor såsom kravställande myndigheter, standarder med mera), men även för att tydliggöra skillnaden mot EQF systemet, därav namnet kvalifikationssystem. Viktiga delar i kvalifikationssystemet är: Kvalifikations-/process, -/beskrivning, -/nivåer, -/resultat.

Kvalitetssäkringssystem:

En strukturerad process eller ramverk som syftar till att säkerställa och förbättra kvaliteten på produkter, tjänster eller processer på området. Det omfattar rutiner, riktlinjer och metoder för att övervaka, utvärdera och säkerställa att arbete och prestationer uppfyller förutbestämda kvalitetsstandarder. Kvalitetssäkringssystemets syfte i Programmet Kvalitetssäkrad Kompetens är att säkerställa att förväntningarna och kraven på kompetens från lagstiftning eller andra intressenter uppfylls.

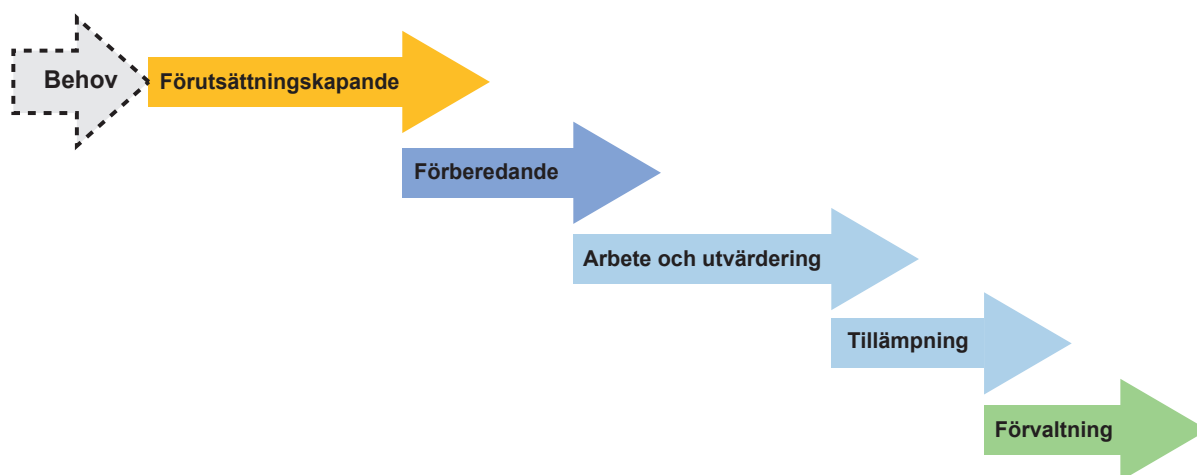
Kvalifikationsråd

Ett kvalifikationsråd är en oberoende och neutral arbetsgrupp med sakkunniga experter från olika organisationer som bör representera kärnintressenter på området.

Rådets uppgift är att ta fram och förvalta/revidera kvalifikationsbeskrivningar samt ansvara för dess kvalitetssäkring. Rådet planerar och leder projekt (tid, kostnad, resultat). Rådet ansvarar för innehåll i en mikrokvalifikation, kvalitetssäkringsnivåer, provfrågor, kontrollfunktioner, giltighetstid, kostnad mm, samt föreslår påföljder.

Kvalifikationsråden följer de riktlinjer och den process som specificeras i kompetensmodellen som tagits fram i Kvalitetssäkrad Kompetens. Kompetensmodellen samt kvalifikationsbeskrivningar är tänkt att förvaltas av en neutral part - Svensk Byggtjänst som ägs gemensamt av sektorns aktörer. Svensk Byggtjänst har ett liknande uppdrag att sedan 1950 kontinuerligt utveckla och förvalta AMA-systemet. Arbetet och processen kring kvalifikationer påminner om AMA:s process där sakkunniga experter skriver kravtexter som sedan remissas genom referensgrupper och öppna remisser.

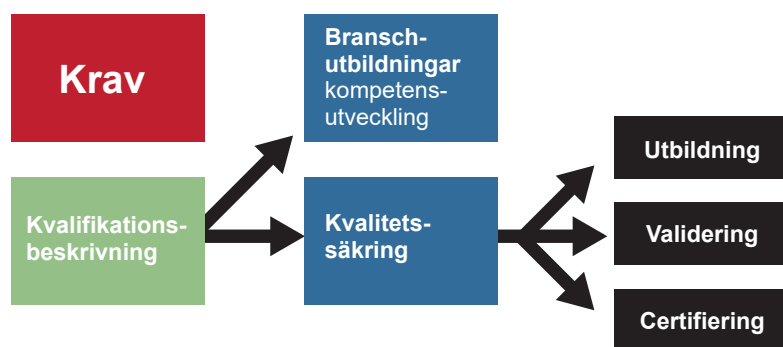
Bildandet av ett kvalifikationsråd följer en process som vanligtvis startar med att det i sektorn finns en utmaning/ problem kring kompetens på ett kritiskt område. Någon aktör tar ett initiativ till att bjuda in andra viktiga aktörer i sektorn/branschen för att tillsammans tydliggöra detta. Från detta skede kan processtegen med tillhörande malldokument, milstolpar / "tollgates" som finns i Kvalitetssäkrad Kompetens användas.

Vad kan en kvalifikationsbeskrivning användas till?

Kvalifikationsbeskrivningar kan användas som underlag för samhällsbyggandssektorns kompetensutveckling, exempelvis:

- Utbildare får ett tydligt underlag till vad utbildningen skall leda till, underlag till utbildningsplaner och möjlighet att på rättvisa villkor konkurrera med olika pedagogik/teknik/metodik.
- Arbetsgivare får underlag för kravställande och utvecklingsplaner för medarbetare kompetens baserat på marknadens krav och underlag vid rekryteringar.
- Beställarorganisationer får möjlighet att säkerställa att de får den kompetens de beställt (kompetens att efterleva till exempel lagkrav), genom att i upphandlingar kravställa kompetensbevis i administrativa föreskrifter (AMA-AF).
- Myndigheter får möjlighet till en effektivare kontroll av regelefterlevnad, genom ett samarbete med branschens representanter där man tillsammans tydliggör kraven och de nivåer som ska gälla.

Ur kvalitetssäkringssynpunkt ger kvalifikationsbeskrivningen ett tydligt underlag att följa upp och kontrollera att de definierade kompetenskraven uppnåtts.

- Utbildningsarrangörer och lärare kan följas upp.
- Det går att validera kompetens för att identifiera såväl nivån som eventuella brister.
- Det går att med olika typer av personcertifieringar (sektors-/oberoende- och andrapartscertifikat), säkerställa såväl utbildningsinsatser, utbildare, elever och lärare.

BYGGFÖRETAGEN

Svensk Byggtjänst

Piloter

Lastkopplare/Signalgivare

Kvalifikation för arbetsuppgift att använda lyftanordningar eller lyftredskap, det vill säga säker lastkoppling, förflyttning och signalering.

Snart kan arbetsgivare eller beställare säkerställa efterlevnad av Arbetsmiljöverkets krav i AFS 2006:6, 29 § (fr om 1/1 2025 AFS2023:11).

BAS P/U

Kvalifikation för rollen som handläggande byggarbetsmiljösamordnare under Planerings- och projekteringsfasen resp. utförandefasen.

Snart kan arbetsgivare eller beställare säkerställa efterlevnad av arbetsmiljölagen kapitel 3 samt Arbetsmiljöverkets krav i AFS 1999:03 och andra relaterade föreskrifter (fr om 1/1 2025 AFS 2023:3).

Asbest

Kvalifikation för arbetsuppgifter att hantera, bearbeta, behandla, riva eller sanera asbest.

Snart kan arbetsgivare eller beställare säkerställa efterlevnad av Arbetsmiljöverkets krav i AFS 2006:1 och andra relaterade föreskrifter (fr om 1/1 2025 AFS 2023:13).

Kontakta

Anders Sandberg
Programledare
Telefon +46 70 644 41 63
anders.sandberg@byggforetagen.se

Peter Andersson
Byggföretagen
Telefon +46 72 530 23 47
peter.andersson@buc.se

Jan-Olof Edgar
Svensk Byggtjänst
Telefon +46 76 834 77 25
jan-olof.edgar@byggtjanst.se

**Kvalitetssäkrad
Kompetens**

www.kvalitetskompetens.se